

Lördagen den 25 Januari 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades sex protokollsutdrag för den 24 och protokollet för den 21 dennes.

Föredrogs Andra Kammarens den 21 dennes bordlagda protokollsutdrag, N:o 23, med inbjudning till Första Kammaren att förena sig i Andra Kammarens beslut om tillsättande af ett särskildt Utskott för behandling af frågor rörande ändringar i kommunallagarne.

Flere ledamöter begärde detta ärende ånyo på bordet, hvarjente anmälde sig och yttrade

Grefve af Ugglas: För bedömande af Andra Kammarens nu bordlagda hemställan, att ett särskildt Utskott måtte tillsättas för behandling af alla motioner rörande ändringar i kommunalstadgarne, torde först vara nödigt erhålla upplysning, huruvida till Lag-Utskottet kommer att remitteras så många framställningar, att det icke erhåller tillräcklig tid till utredning jemväl af de motioner, som röra detta ämne; hvarföre jag anhåller, att förevarande förslag måtte sättas främst på föredragningslistan för det näst efter motionstidens slut infallande sammanträde.

Detta förslag bifölls.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens Kansli-deputerade Herr Frömans den 24 dennes bordlagda motion, N:o 13, om tillökning i upplagan af Riksdagens protokoll.

Föredrogs Herr von Geijers den 24 dennes bordlagda motion, N:o 17, angående ändring i 47 § af Kongl. Förordningen om landsting,

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att denna motion skulle af Kammaren hänvisas till Lag-Utskottet, dock med förklarande att, derest Riksdagen komme att tillsätta ett särskildt Utskott för behandling af frågor rörande ändringar i kommunallagarne, motionen borde till detta Utskott öfverlemnas.

Ropades ja.

Föredrogs Herr Hasselrots den 24 dennes bordlagda motion, N:o 18, angående förändring af 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt om kyrkoråd och skolråd m. m.

Herr Hazelius: Jag ber att få yttra några ord i anledning af hvad motionären invändt emot behörigheten af pastors sjelfskrifvenhet såsom ordförande i skolrådet.

Jag är en varm vän af folkskolan och jag har, som jag tror, fått tillfälle att sedan längre tid tillbaka ädagalägga detta; men icke desto mindre eller kanske just därför måste jag afstyrka förevarande motion. En landsförsamlings kyrkoherde är en folkets man mera än någon annan, och han är det genom sin ställning, icke sällan genom sin börd. Han är i följd af sitt embete folkets naturliga målsman, därför äfven folkskolans. Det är ej jag som säger detta, utan författningen, derigenom att den bibehållit hans ifrågavarande sjelfskrifvenhetsrätt. Jag tror icke, att det skulle vara klokt att afhända honom denna rätt, ehuru det må medgifvas, att detta målsmanskap icke alltid utöfvas så, som man hade skäl att önska; och jag är förvissad att man skulle begä en stor orättvisa genom att säga, det presteståndet i allmänhet förverkat den rätt, som lagen gifvit det. För min del och just på grund af det intresse, jag hysar för folkbildningen, önskar jag att pastor må få bibehålla denna ställning, emedan man derigenom kan hafva anspråk på att han alltid skall söka uppfylla denna sin plats. Det ligger i sakens natur att, om han, på sätt motionen äsyftar, blir beröfvad denna rättighet, han kommer att deröfver känna missnöje, och vi äro alla, såsom menniskor, så beskaffade att vi skulle hysa samma känsla. Presten skall därför lika litet som någon annan låta sig nöjas med att man beröfvar honom hans tillbörliga rätt, då ej dertill finnas öfvervägande skäl. Presteståndet bör med resignation kunna hära förlusten af representationsrätten, dels emedan goda skäl tala för att denna ej bör åtfölja embetets utöfning, och dels på grund deraf att man inom landet allmänt önskat och fordrat dess upphörande; men detta är ej händelsen här. Derest förslaget antages, skulle pastor, ifrån att möjligen någon gång och i värsta fall vara en ljum vän af folkskolan, blifva dess motståndare. En pastor kan nemligen vara liknöjd, liknöjd för skola och embete och faran häraf är stor, men olägenheterna af det sednare antagandet torde blifva större. Har han nit och detta af andligt slag, ligger det inom möjlighetens område, att han inom församlingen bildar en kongregation, en sekt, till en början liten, småningom större och inom denna en folkskola, der han söker göra sina grundsatser gällande, då

han finner att han är på sitt sätt förvisad den allmänna folkskolan. Jag vet att motionären tillagt, det pastor skulle vara sjelfskrifven medlem af skolrådet, men detta hindrar ej att i uppgifna fallet två om församlingens välvilja täflande skolor kunna uppstå, den ena under pastors och den andra under den vanliga myndigheten. Jag anser det icke vara rätt att försöka en sådan splittring och anhåller derföre att, jemte det jag för min del motsätter mig motionen, få afstyrka bifall till densamma.

Herr Hasselrot: Jag erkänner, att Svenska folket står i de största förbindelser till presterskapet för hvad det gjort för folkskolan i allmänhet, och jag har såväl vid förliden riksdag som nu i min motion förklaradt, att jag för min del anser presten vara skolans bästa och rätta målsman; men detta utesluter icke möjligheten, att undantag härifrån kunna ega rum. Pastor är ofta af ålder och sjuklighet hindrad att lemna nödig tillsyn åt folkskolan, och han är, der värden af stora eller af flera församlingar bestående pastorater blifvit till honom öfverlemnad, urständ-satt att åt folkskolan egna den tid och de krafter, hvaraf den är i behof. Det har äfven händt. åtminstone i min ort (Elfsborgs län), att, på ej få ställen, presterskapet så litet bekymrat sig om folkskolan, att skolrådet icke på många år varit sammankalladt, och att landstinget derigenom nödgats med sin verksamhet och myndighet ingripa för folkundervisningens behöriga uppehållande. Det var ock i följd häraf och på uppmaning inom Landstinget, jag vid förra riksdagen framställde mitt då väckta förslag. Då nu sådana undantag finnas och det ej kan vara rätt, att folkskolans väl beror af tillfälligheten om pastor har tid och vilja att deråt egna sina krafter, så anser jag lämpligt, att en annan än pastor kan väljas till ordförande; men då jag föreslår att pastor skall vara sjelfskrifven ledamot af skolrådet, och att detta eger utse sin ordförande, så hemställer jag, om icke i de aldra flesta fall pastor, derest han är vän af folkskolan och en folkets man samt hans tid och krafter sådant tillåta, skall väljas till ordförande; med den kännedom jag har om folket och dess förhållande till presten, kan jag ej tänka mig annat.

Men jag vill ej längre taga i anspråk Kammarens tid. Frågan skärskådades dessutom vid sista riksdagen, då Andra Kammaren biföll motionen, men Första Kammaren, som ansåg en förändring nödvändig, beslöt, att Konsistorium skulle bemyndigas att i fall af behof tillsätta ordförande. Jag tviflar dock på, att man genom öfverlemnandet af dylika uppdrag åt Domkapitlen funnit rätta sättet för frågans lösning. Det synes mig som om man härigenom ginge baklänges i stället för framåt.

På anförda grunder och då jag härigenom anser de mot min motion framställda anmärkningarne undanröjda, får jag, med anhållan om remiss till vederbörligt Utskott af motionen, tillstyrka bifall till hvad jag deri föreslagit.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Lag-Utskottet med enahanda förklarande som vid den föregående motionen.

Föredrogs Herr Hasselrots den 24 dennes bordlagda motion, N:o 19, angående dödsstraffets afskaffande.

Hans Excellens Friherre L. De Geer: Så länge jag innehaft mitt nuvarande embete, har jag i allmänhet afhållit mig ifrån att inom Representationen deltaga i diskussionen om sådana lagfrågor, i hvilka initiativet toges af Representationen sjelf. Då nemligen grundlagen stadgar såsom en *skyldighet* för Kongl. Maj:t att icke fatta sitt beslut öfver dylika frågor, förrän Högsta Domstolens yttrande deröfver blifvit inhemtadt, har jag ansett det såsom en *rättighet* för mig såsom rådgifvare att icke före Högsta Domstolens granskning uttala ett omdöme, som möjligen kunde blifva förhastadt. Detta kan likväl icke gälla lagstiftningens allmänna principer; och då den nu föredragna motionen afser en ständigt återkommande allmän principfråga, i hvilken meningarne inom denna Kammarare voro vid sistlidne riksdag synnerligen delade, har jag velat någon gång deruti uttala äfven min åsigt; och jag väljer dertill ett tillfälle, förrän ämnet blifvit behandladt af Utskottet och det således endast kan vara fråga om sjelfva grundsatsen och icke om granskning af något formuleradt förslag.

Jag ämnar likväl icke härvid ingå i någon theoretisk undersökning om dödsstraffet. Derom är så mycket tänkt, taladt och skrivet, att ämnet borde vara uttömdt. Särskildt har vårt land att framvisa en egen litteratur, deruti denna fråga blifvit från båda sidor på ett ganska förtjenstfullt sätt behandlad. Dock måste jag förklara, att för mig synas icke de skäl bindande, hvarmed man sökt bevisa dödsstraffets *orättmätighet* i och för sig.

Det förnämsta och oftast upprepade skälet för denna sats är, att lifvet är en gåfva af Gud, som menniskan icke får taga, emedan hon icke kan återgifva det. Men detsamma synes mig gälla äfven om frihetsstraffen. Friheten är också en gåfva af Gud, och den tid jag beröfvas min frihet kan mig icke återgifvas.

Om jag deremot ansåg dödsstraffet orättmätigt, skulle jag ovilkorligen yrka på dess omedelbara och fullständiga afskaffande. Detta har man likväl knappt någonstädes satt i fråga; och, såvidt jag vet, hafva äfven de länder, om hvilka man säger, att de så gjort, likväl bibehållit detta straff i sina krigslagar, och der någon gång äfven för brott, som icke nödvändigt ådagalägga en så förderfvad vilja och en så stor moralisk brottslighet, som de brott, till hvilka dödsstraffet vanligen är inskränkt i de nyare civila strafflagarne. Det lärer likväl icke kunna försvaras, att man bibehåller dödsstraffet i *en* afdelning af sin strafflag, men utstryker det ur den andra, endast på grund af dess absoluta orättmätighet.

Då dessutom ingen förnekar den enskildes rätt till nödvärn — att till och med taga sin angripares lif, om det är nödigt för att försvara sig — så vore det underligt, om icke Staten skulle ega samma rätt. Deremot är jag helt och hållet af den mening, att äfven Staten bör betrakta dödsstraffet endast såsom ett nödvärn, hvilket endast användes då det är *behöfligt* för Statens egen säkerhet och uppfyllandet af dess ändamål.

I fråga om denna behöflighet hyser jag den glada förhoppning, att

den dag skall komma, och att den icke skall vara alltför aflägsen, då vi kunna ur vår lag utplåna detta förfärliga straff; och jag stödjer denna förhoppning derpå, att vi redan, utan hittills synbar olägenhet, nalkats målet ganska nära. Vår nya strafflag stadgar nemligen, såsom bekant är, icke ovillkorligt dödsstraff för något brott, utan endast alternativt med lifstidsfängelse för de aldra gröfsta, och vi kunna genom detta stadgande med fog säga oss stå i främsta ledet bland Europas civiliserade nationer uti ifrågavarande hänseende.

Efter oss hafva nya strafflagar blifvit antagna af två folk, som ega fullt ut lika liberala institutioner som vara och stå på en fullt ut lika hög bildningsgrad som vi, nemligen i Danmark och Belgien.

Den Danska lagen är utfärdad den 10 Februari 1866 och trädde i verkställighet den 1 Juli samma år. Den bibehåller absolut dödsstraff för mord och ett par andra speciella brott. Den kommission, bestående af flera bland Danmarks mest utmärkte jurister, som utarbetat förslaget till denna lag, anför bland annat i de för detsamma framlagda motiver: »Hela kommissionen har varit enig derom, att det i alla händelser måste anses praktiskt ogörligt att helt och hållet borttaga lifsstraffets användande, och särskildt har den minoritet, som betvillar dess rättmätighet från en högre ideel synpunkt, erkänt, att man på grund af den rätthet, som ännu, trots den framskridna utvecklingen, stundom visar sin tillvaro inom samhället, skulle utsätta människors lif och Statens säkerhet för alltför stor fara, om man ville helt och hållet afskaffa lifsstraffet.»

Den Belgiska strafflagen af den 8 Juni 1867, som trädde i kraft den 15 sistlidne Oktober, bibehåller också dödsstraffet för mord och i något ytterligare fall, ehuru, enligt ett allmänt stadgande, straffet kan sättas till ett lägre, då förmildrande omständigheter äro för handen.

Frågan om dödsstraffets afskaffande har också nyligen varit bragt å bane i England, Österrike och sednast i Frankrike, men allestädes för den gången fallit.

I Portugal har deremot under sistlidet år utkommit en lag, som egentligen äfven en reform af fängelseväsendet, men deruti tillika förklaras, att dödsstraffet icke vidare får tillämpas. Detta gäller likväl endast civila brott; ty i krigslagen står dödsstraffet kvar. Angående anledningen till den vidtagna åtgärden gjordes en märkelig uppgift under debatten i Franska senaten, då detta ämne der under sistlidne December månad handlades. Föredraganden af det utlåtande, som afgifvits af den kommission, senaten tillsatt, Herr de la Guerronière, anförde nemligen, att vid den tid, då kommissionens utlåtande publicerades i de Fransyska tidningarna, hade Konungen af Portugal befunnit sig i Paris och samtalat i ämnet med talaren; och dervid hade Konungen yttrat: att Portugal hade afskaffat dödsstraffet, derföre att på tio år hade der icke varit någon afrättning, och detta derföre att der icke begåtts något mord.

Jag kan visserligen icke konstatera, om denna öfverraskande uppgift är fullt exakt; men det vore förunderligt, om en officiel person i annat fall hade vägat att för densamma offentligent göra en konung ansvarig. Och om den är sann, så var tiden otvifvelaktigt inne för Portugal att taga detta steg. Också togo sig andra ledamöter af senaten anledning af den gjorda uppgiften att påminna om Alphonse Karrs yt-

trande: att vi vilja alla att dödandet skall upphöra, allenast herrar mördare vilja börja. Det naturliga är också otvifvelaktigt, att sederna skola förmildra lagarne, och icke tvärtom, att lagarnes mildhet förmär mildra sederna.

Hos oss är icke tillståndet fullt så tillfredsställande som i Portugal. Visserligen hafva icke heller vi under den sednaste tiden haft många afsträttningar. Under de tre år vår strafflag varit gällande hafva de inalles uppgått till två. Men de begångna mordena äro beklagligen icke så fåtaliga; och våra seder i allmänhet kunna icke i något afseende anses vara mildare än de nationers, som icke funnit sig ännu kunna uttaga steget.

Kan det vid sådant förhållande anses medföra någon skada att tills vidare i vår ännu så nya lag behålla dödsstraffet såsom det yttersta straffhotet för de gröfsta arterna af brott, så att hvar och en vet, att den, som med berädt mod och utan urskuldande omständigheter beröfvat sin medmänniska lifvet, har förverkat sitt eget lif, och om han ändå får behålla det, så är det endast af nåd?

Stundom begås brott af en så upprörande beskaffenhet, med en så kall och öfverlagd grymhet och med ett så fräckt hän emot gudomlig och mensklig lag, att det allmänna rättsmedvetandet icke skulle finna sig tillfredsstäldt, om icke i lagen funnes ens möjligheten af ett straff, som åtminstone i någon mån motsvarade brottets storhet.

Man säger, att dödsstraffet ej är afskräckande, och man vill bevisa detta dermed, att mord begås, fastän de äro belagda med dödsstraff. Detsamma kan sägas om alla straff; stölder begås också, fastän de äro belagda med fängelsestraff, men icke vill man därför upphäfvat fängelset.

Döden är dock i allmänhet det mest fruktade straffet af alla, och till följd deraf bör det ock vara det mest afskräckande, åtminstone för en klass förbrytare, nemligen dem, som redan genomgått hela den öfriga straffskalan och som gjort brottet till ett yrke. En sådan förrymd eller utsläppt fästningsfånge är ofta van att ganska noga beräkna både sättet för brottets verkställighet och dess möjliga följder. Han vet, att en stöld, om han blir upptäckt, kostar honom friheten för lifstiden, och han inser, att han lättare kan undgå upptäckt, om han mördar den som kunde upptäcka honom. Om han dermed ingenting mera äfventyrar, så är fara värdt, att han icke alltid afhålls från mordet blott af sitt hjertas godhet. Det är en allmän erfarenhet, att dylika förhärdade brottslingar hysa en feg fruktan för döden, och det är derföre antagligt, att ett hotande dödsstraff, från hvilket de icke kunde med någon visshet påräkna att befrias af nåd, skulle afhålla dem, visst icke från alla brott, men från det sväraste af sådana. I afseende å sådana farliga förbrytare torde sanningen icke kunna helt och hållet jäfvas i Napoleon den förstes bekanta ord: »Ädelmod mot brottet är omensklighet mot samhället.»

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades motionen jemte yttrandet till Lag-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr Croneborgs den 24 dennes bordlagda motioner:

N:o 20, om upphäfvande af 7 § 2 mom. och 8 § i Kongl. Förordningen angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring:

N:o 21, angående förändring af 5 § i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet: och

N:o 22, om ett tillägg till 9 § i 12 Kap. skiftesstadgan.

Föredrogs Herr Hammarhjelm's den 24 dennes bordlagda motion. N:o 23, om antagande af en författning angående sättet för utseende af deputerade för markegångstaxornas upprättande.

Herr Faxé: Herr Hammarhjelm's nu föreliggande förslag afviker helt och hållet från hvad hittills varit iakttaget i frågor, der uppgiften varit att bestämma inbördes rättigheter och skyldigheter samt skilja emellan olika intressen. Det är ock af vigt att dessa särskilda intressen blifva hvar för sig representerade inom de myndigheter eller korporationer, som hafva att afgöra frågor af förenämnda beskaffenhet. Att markegångssättningen är en så beskaffad fråga lärer väl ej kunna motsägas. Å ena sidan står ränte- eller tiondetagarnes, d. v. s. Statens, dess embets- och tjänstemäns m. fl., äfvensom enskildes rätt, att för redan bestämda naturaprestationer erhålla lösen efter dessas verkliga värde; å den andra åter de betalandes eller ränte- och tiondegifvarnes visserligen icke klandervärda, men icke sällan utöfver rättvisans och billighetens gräns sträckta önskan att, om jag så må säga, slippa för bästa pris. Är det nu riktigt att, vid bedömande af så beskaffade ömsesidiga intressen, dessa hvar för sig böra representeras, torde man finna, att detta icke blefve förhållandet i en nämnd, bildad på det sätt motionären föreslagit. Denna skall nemligen enligt motionen utses ensamt af landstinget. Vi känna väl, att på de flesta ställen utgöres flertalet såväl af valmännen som af sjelfva landstingets medlemmar utaf ränte- och tiondegifvare. Det är sannt att man af många bland dem kan förvänta, att de, vid fullgörandet af det åt dem lemnade uppdrag, endast skola låta leda sig af känslan för det rätta, men föga skulle man känna den menskliga naturen, om man ej visste att eget och hufvudmäns intresse oftast, fastän stundom omedvetet, inverkar på omdömet och beslutet: hvilket den, som deltagit i så beskaffade förrättningar, säkerligen varit i tillfälle att erfara. I andra fall har lagstiftaren låtit det vara sig angeläget att i dylika frågor, så vidt möjligt varit, låta alla intressen tillgodoses och representeras. Sålunda skall, enligt nuvarande Bevillnings-förordning, pröfningskomitéens ledamöter utgöras ej blott af fastighetsegare, utan äfven af sådana personer, som erlægga bevillning för inkomst af embete eller tjänst, rörelse eller af annan än jordbruksfastighet. Jag kan ej finna något skäl, hvarföre ej i denna fråga afseende bör fästas på denna enligt mitt omdöme riktiga grundsats, och jag anhåller att framdeles få framlägga ett förslag i denna syftning, och att

emellertid dessa mina anmärkningar må få åtfölja remissen af motionen till Stats-Utskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning, hänvisades motionen jemte yttrandet till Stats-Utskottet.

Föredrogs Herr Almqvists den 24 dennes bordlagda motion, N:o 24. Angående åtgärders vidtagande för åstadkommande af en förbättrad skogshushållning i Norrland samt anvisande af dertill erforderliga medel.

Herr Ros: Jag anhåller att få tillkännagifva, att jag så till vida delar de uti ifrågavarande motion uttalade åsikter, att jag anser det åtskilliga förändringar äro behöfliga uti de af motionären åberopade författningarne, synnerligast uti Förordningen af den 21 December 1865, angående utsyning och försäljning af skogsalster från kronoskogarne i Stora Kopparbergs och de Norrländska länen. På samma gång jag medger detta, vill jag dock fritaga mig från all del uti de anmärkta bristerna, ty det af mig i egenskap af chef för Kongl. Skogsstyrelsen afgifna förslag till berörda förordning är uti dess väsendtligaste delar grundadt på andra principer än den Kongl. Förordningen.

Det hvaruti jag emellertid icke kan instämma med motionären är hans åsigt om behöfligheten af en komité för att åstadkomma en ändamålsenligare författning angående de Norrländska skogarne. Erforderliga förändringar uti hvad som redan finnes stadgad kunna, efter mitt förmenande, åstadkommas på långt enklare och mindre kostsam väg. Genast efter det den af mig här afsedda förordningen utkom, föranläts Skogsstyrelsen, af anledning att de första virkesauktionerna helt och hållet misslyckats, i anseende dertill att något minimipris icke enligt förordningen fick utsättas och Konungens Befallningshafvande ansåg sig icke hafva någon pröfningsrätt af auktionsanbudet, fäste Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet å nödvändigheten af förändring härutinnan, och rättelse meddelades i viss mån. Konungens Befallningshafvande uti Stora Kopparbergs län hemställde också om ändringar uti andra delar af förordningen, och följden blef för nämnda län suspension af förordningen uti de väsendtligaste delarne deraf. Hade nu motionären, i stället för sina anmärkningar i allmänna ordalag, emot ifrågavarande förordning och dermed sammanhängande föreskrifter uppställt ett detaljeradt förslag till antingen förändringar uti nu gällande stadganden eller ock till ny förordning, så hade tvifvelsutän hans förslag, om det funnits lämpligt, blifvit, efter det Skogsstyrelsen och Kongl. Kammar-kollegium blifvit hörda, antaget; och jag föreställer mig att det är i denna ordning företrädesvis, som enligt andan af grundlagarne samt Regeringens och Riksdagens fordringar våra ekonomiska lagar skola ändras och nya, der de erfordras, tillkomma. Hvad som emellertid bör ihågkommas är att skogslagstiftningsfrågan är af synnerligen svår och invecklad beskaffenhet, och att man deruti under sekler försökt sig, utan att ännu någon belägenhet derutinnan vunnits. Det kan också, såsom det vill synas, med skäl ifrågasättas.

huruvida

huruvida icke frågan om en genomgripande förändring uti den nya lagstiftningen är alltför tidigt väckt, då dess stadganden endast något öfver ett år varit tillämpade. Annu återstår att utfärda instruktion för Skogsstyrelsen och öfriga Skogsstaten samt bestämmelser, angående löne- och omkostnadsstaterna, hvarom förslag bero på Kongl. Maj:ts pröfning, och förr än detta skett och denna slutpunkt uti serien af de vidtagna lagstiftningsåtgärderna uppnåts, synes mig ej den öfverskådning af det hela kunna vinnas, som är nödvändig för att, med hopp om ett godt resultat, kunna föreslå lämpliga förändringar uti hithörande författningar. Emellertid har, så vidt anmärkningarne röra försäljningssättet af skogsalster från kronoskogarne, förändring, såsom jag uppgifvit, redan skett. I afseende åter på skogsvärd och bevakning, har ett större antal skogstjenstemän och uppsyningsmän blifvit tillsatte, hvarförutan Konungens Befallningshafvande fått tillåtelse att, der så behöfves, tillsätta kontrolanter vid sågverken, och i afseende på skogshushållningen, har Skogsstyrelsen den 29 Juni sistlidet är uti utfärdadt cirkulär meddelat de föreskrifter, som den ansett lämpliga med hänsyn till öfverhållandena.

Slutligen får jag anhålla att, om emellertid Riksdagen för sin del skulle bifalla ifrågavarande motion, och en komité, på sätt föreslagits, komma att nedsättas, kostnaderna därför, hvilka efter mitt förmenande icke blifva obetydliga, genom komiterades resor i de nordliga orterna för vinnande af kännedom om dessas förhållanden och det sammanhang, som skogsfrågan har med afvittrings- och nybygges-författningarna, måtte få utgå af statsmedel och icke från skogsplanteringskassan, hvars tillgångar till andra utgifter redan alltför mycket äro tagna i anspråk.

Herr Almqvist, E. V.: Chefen för Skogsstyrelsen har medgifvit, att åtskilliga förändringar uti de af mig i min motion åberopade författningar vore af behöfvat påkallade, men har motsatt sig bifall till motionen hufvudsakligen af det skäl, att det skulle vara för tidigt att nu göra några betydande förändringar i den för kort tid sedan tillkomna skogs-lagstiftningen, hvarjemte chefen för Skogsstyrelsen tillagt, att enligt hans åsigt ett af de största felen i berörda författningar vore bestämmelserna angående sättet för försäljningen af Kronan tillhörigt virke; men att underdanig framställning om förändrade stadganden i nämnda hänseende redan blifvit gjord, och att, om denna framställning vunno afseende, en förändring kommer att vidtagas, äfven utan att den af mig föreslagna komité blefve tillsatt. Jag medger visserligen, att det, oberoende deraf huruvida berörda af mig föreslagna åtgärd kommer att vidtagas, kan åstadkommas rättelser uti hithörande författningar, likasom jag ock är öfvertygad, att åt dessa frågor skall egnas all tillbörlig omsorg. Men jag kan dock icke frångå den åsigten, att tillsättande af en komité i det syfte, jag föreslagit, skulle vara synnerligen lämpligt, enär förhållandena inom de särskilda Norrlandska provinserna äro af så skiljaktig och egendomlig beskaffenhet, att uti en författning, som innehåller föreskrifter angående värden af de allmänna skogarne i hela Norrland, lämpliga stadganden för hela denna vidsträckt landsdel svårigen kunna uppställas, förutan en noggrann kännedom om förhållandena i dess spridda delar, hvilken efter min uppfattning lämpligast och fullständigast kan

samlas af en komité, hvilken derefter bör blifva i tillfälle att med ledning af nu gällande stadganden i dessa afseenden och de förvärfvade insigterna om ortförhållandena upprätta förslag till lagstadganden för den Norrländska skogshushållningen i sin helhet. Att nu gällande författningar angående den Norrländska skogshushållningen icke endast tarvå rättelse, hvad sättet för försäljning af Kronans virke beträffar, ber jag få belysa med uppgift om hvad för utsyning och tilldelning af virke till kronohemmans- och nybygges-innehafvare finnes bestämdt. Enligt nu gällande förordning är nemligen i detta afseende stadgadt, att åt en åbo lemnas utsyning af så mycket virke, som tillgångar medge inom ett område, som bestämmes genom en cirkel dragen med en radie af $\frac{1}{2}$ mils längd med bostaden till medelpunkt, då deremot för en by med två till tre åboer området, derinom utsyningen skall ske, bestämmes med en cirkelradie af $\frac{1}{4}$ mils; och om fyra eller flera åboer höra till byn, området bestämmes med en $\frac{1}{2}$ mils radie. Nu är det tydligt att, som i Norrland byar ofta förekomma med många grannar eller åboer, desse skola erhålla jemförelsevis alltför ringa virke, då åboernas antal är stort emot då de äro få, eftersom skogs- eller egoområdet är lika för 4 eller 30 grannar och derutöfver. Huru detta missförhållande skall kunna afhjelpas är icke lätt att säga. Men uppenbart är, att man bör taga i noggrannt öfvervägande, huru rättelser i detta hänseende må kunna göras, så att alla må om möjligt få lika rätt.

En annan omständighet, hvarpå synnerligt afseende torde böra fästas, är kontrollen i fråga om det till vederbörande utstämplade virke. Nu är visserligen stadgadt, att allt virke, som till nybyggare tilldelas eller försäljes, skall stämplas; men som vid utdrifningen deraf åverkan oftast begås derför att jägerbetjeningen, huru talrik den än må vara, omöjlig kan öfvervara fällningen och utforslingen på alla platser inom de vidsträckta skogarne, och, så snart det åverkade ostämplade virket blir från kronomarkerna affördt och blandadt med det ostämplade virke, som afverkas från skattehemmansskogarne, men sedan i flottlederna nedföres, saknas möjlighet att urskilja det virke, som är åverkad å Kronans skogar, från det, som är taget från skatteområden, visar det sig af behofvet högt påkalladt, att nödiga stadganden till vinnande af rättelse härutinnan blifva vidtagna. Af de uppgifna förhållandena har ock blifvit en följd, att åverkan å Kronans skogar högst betydligt bedrifves och att svårigheten att taga i beslag åverkad virke är nära på oöfvervinnerlig. Jag anhåller att med några sifferuppgifter få söka ådagalägga, huru under de sednare åren Kronans skogar blott i Westerbottens län på sådant sätt blifvit plundrade. Enligt approximativ beräkning skall under de sednaste åren från skogarne, skatte såväl som krono, förbrukats 1.159,000 träd årligen, förutom hvad som till kran- eller handsägning af plank och bräder åtgått, deraf beräknats att från skatteskogar samt medelst utstämplingar på kronohemmans och nybyggesområden tagits

770.000 träd

s. k. privilegii-virke utgjort

43.050 "

från Kronans skogar utsynadt och försåldt virke

51.811 "

i beslag taget, åverkad virke

33,863 "

Summa 898.724 träd.

i följd hvaraf således skulle återstå 260,276 stycken träd, som på Kronans skogar äverkats, men icke tagits i beslag. Under de sednaste fem åren har i medeltal inkomsten af Kronans skogar i Westerbottens län utgjort för hvarje år 35,175 R:dr, hvilken inkomst, derest ofvannämnda 260,276 stycken träd tillvaratagits, skulle, med en beräkning af endast 40 öre för hvarje träd, kunnat ökas med 104,110 R:dr årligen, ett belopp, som väl icke må anses så obetydligt, att det icke väl lönar mödan att vidtaga nödiga åtgärder för dess tillgodogörande för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning.

Jag vill icke uppehålla Kammarens tid längre, utan får, då jag fortfarande måste anse hvad jag i min motion föreslagit vara af behovet högeligen påkalladt, vidhålla samma motion samt anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen af densamma till vederbörligt Utskott.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Nordenfelt. Leonard Magnus, uppläste en motion, N:o 28, angående anvisande af ett extra anslag å 15,000 R:dr för verkställande af utredning angående en från jernvägen mellan Örebro och Köping till sjön Siljan och Falun utgående jernbanas inflytande på nettoinkomsten af Statens jernvägstrafik m. m.

Begärdes på bordet.

Herr Nordenfelt afgaf vidare en motion N:o 29, om anvisande af ett extra anslag å 160,000 R:dr för Statens kartarbeten och geologiska undersökningar, i stället för de af Kongl. Maj:ts äskade särskilda anslag å tillsammans 195,000 R:dr, för fortsättande af Topografiska korpens arbeten, Rikets ekonomiska karteverk och geologiska undersökningarne.

Denna motion begärdes jemväl på bordet, hvarjemte anmälte sig och yttrade:

Herr Hazelius. J. A.: Jag hade kanhända bort tveka huruvida jag i förevarande fråga skulle uppträda, enär min ställning till en af densammans delar kunde föranleda, att hvad jag, rörande frågans andra delar, yttrar, finge sken af yrkesensidighet eller »jalousie de metier.» Men jag har trott, att just denna min ställning manade mig att meddela några upplysningar samt några åsikter.

Motionärens uppgift att sex olika karteverk upprättas måste först inskränkas till fyra. Topografiska korpens karta i skalan $\frac{1}{50000}$ är ej något särskildt karteverk, utan endast en konceptkarta till den i skalan $\frac{1}{100000}$ utgifna. Man kan ej med erforderlig noggrannhet i mindre skala *an i fva* en mängd föremål, utan att *uppmäta* den i en större. Så förfares i alla Europas länder, och förhållandet mellan den *uppmätta* och den *utgifna* kartans skala är vanligast densamma som hos oss, nemligen den sednare

hälften af den förra. En konceptkarta och en utgifven karta kunna lika litet sägas vara två karteverk, som man kan kalla ett koncept och dess renskrift vara två olika skrifter.

På samma sätt förhåller sig med ekonomiska karteverket. Äfven detta är ett, men ej två. Den uppmätta kartan i skalan $\frac{1}{20000}$ är endast ett koncept till den i $\frac{1}{50000}$ utgifna. Mätningen måste ske i den förra större skalan, emedan annars icke med noggrannhet kunde angifvas den areal af åker, äng och skog, hvars tillförlitliga uppgift just är detta karteverks ändamål. Medgifve tillgångarne det, vore en ännu större mätskala mycket bättre.

Topografiska korpsen visserligen för det närvarande tvänne karteverk, nemligen det ena länevis i skalan $\frac{1}{200000}$, det andra bladvis i skalan $\frac{1}{100000}$. Motionären anser den förra kartan vara onödig. Den begynte såsom en oundgänglig förbättring af den högt förtjente Frih. Hermelins karteverk, och var det enda, som i Topografiska korpsen utgafs, så länge dess eget stora karteverk hemlighölls. Ifrån den tid detta karteverk med Kongl. Maj:ts tillstånd 1857 begynte utgifvas, har endast en länekarta utgifvits, nemligen den öfver Nyköpings län, hvilken redan var till gravyr beredd. Likaså är Calmar länekarta under gravyr, emedan de blad af den stora kartan, på hvilken Calmar län förekommer, icke kunna så snart utgifvas. Härefter kommer på någon längre tid länekarternas, under förutsättning af Kongl. Maj:ts bifall dertill, att hvilat, och för denna händelse får motionären denna sin önskan uppfylld, och de utgifna karteverkens antal blifva då icke mera än 3, det topografiska, det geologiska och det ekonomiska. Att kalla dessa med hvarandra »täflande» kan icke vara riktigt. Saker med alldeles olika ändamål kunna icke kallas *täfla*. Dertill fordrades, att de voro af samma slag eller närbeslägtade. Men så är det icke. Den, som söker upplysningar tillhörande något af de tre kartornas område, köper icke någon af de två andra. De gå således icke hvarandra i vägen.

Motionären har ganska rätt uti, att både topografiska korpsen och de geologiska undersökningarne göra höjdmätningar, men icke i *samma* trakter, utan i *olika*, och man begagnar beredvilligt hvarandras uppgifter samt utsätter höjdsiffrorna på egna kartor.

Några ord torde mig tillåtas om de trenne karteverkens förhållande till hvarandra.

Det topografiska har det *allmännaste* ändamålet, som är geografiskt, statistiskt, statskunskapligt, administrativt och militäriskt. Jag sätter icke det militära ändamålet i fränsta rummet, ty otvifvelaktigt har ett lands kännedom högre ändamål än att utvisa lämpligaste ställen att slå ihjäl människor, sina fiender nemligen. Att topografiska kartor äro ett allmänt behof, visa alla länder, de stora som de små. Intet enda är dem förutan.

Det ekonomiska är icke hufvudsakligen ett karteverk. Dess ändamål är att skaffa tillförlitliga uppgifter om arealen af landets åker, äng och skog, således att upprätta tabeller. Det mäter icke för att utgifva en karta, utan för att samla nämnda ekonomiska uppgifter, hvilka blott genom mätning kunna anskaffas. Om kartan sedan i en mindre mättstock utgifves, så är hon blott en illustration, en åskådlig framställning af odlingens ståndpunkt. Kartans *utgifning* är ingen nödvändighet, ty äfven

den förutan, måste en uppmätning och kartläggning ske. Då de utgifna häradskartorna snart förändras, i följd af odlingens snara vexling, och då de utom häradet icke kunna paräkna många köpare, så förklarar detta deras ringare afsättning. Likväl är kartans utgifning en jämförelsevis ringa del af det s. k. karteverkets kostnad. Den förnämsta består i nymätningen af sådana egovidder, hvaröfver inga landtnätarekartor äro att tillgå; men denna nymätning är oundviklig för sakens ändamål. Motionären anmärker att arbetet går långsamt. Detta är ganska sannt, men orsaken dertill är vårt lands vidsträcktthet. Alla arbeten, som skola omfatta större delar af ett vidsträckt land, måste gå långsamt. Det bör likväl nu kunna komma att gå fortare, sedan topografiska korpsen gör en grundläggande triangelmätning, som ekonomiska karteverket sedan begagnar; och detta gör den storkarta, som korpsen sedermera nyttjar, då deremot förut tvänne storkartor gjordes.

De geologiska undersökningarnes ändamål kan vara både ekonomiskt och vetenskapligt. Huruvida det ekonomiska kan hafva företrädet, derom är jag, såsom ej landtbrukare, ingen behörig domare. Jag föreställer mig likväl, att, om i trakter med half- eller hel-ärtusendens odling, man skulle upplysa en jordegare om, att på hans egor der vore mergel, der sand, der lera, der mossjord, der rullstensgrus o. s. v., så skulle man ej berätta honom något nytt. Snarare kunde det någon gång hända, att den unge geologen finge af en gammal jordbrukare dessa under rättelser. Jag föreställer mig derföre, att undersökningarnes ändamål hufvudsakligen är vetenskapligt och tror motionären hafva rätt deruti, att det är angelägnare att arbetena fortgå i trakter, der vetenskapligt lärrika geologiska formationer finnas, än i de kända trakter der sådana ej kunna väntas, hvilket tvifvelsutan äfven är den utmärkte mans tanke, under hvars ledning arbetena stå, enär han flyttar dem allt efter det större vetenskapliga behovet, exempelvis i år uppåt Jemtland.

Motionären önskar, att blott *en* karta funnes, hvilken skulle intaga allt hvad nu på den topografiska, ekonomiska och geologiska kartan betecknas. Men det är klart och erkänt, att, om på en sådan öfversigt, som en karta är, man söker angifva allt, så skymmer det ena det andra, och ingenting framstår med tydlighet. Hvarje hufvudsak fordrar sin öfversigt. En blandning af alldeles olikartade ändamål förblandar dem alla och redigheten försvinner.

Motionären önskar enhet i alla tre karteverkens styrelse och förvaltning. Det geologiska, med sitt rent speciela vetenskapliga ändamål, kunde icke lämpligen förenas under gemensam styrelse med någon af de två andra, utan att förlora. Ledningen deraf upptager och bör odeladt upptaga sin man. Det ekonomiska karteverkets förening med det topografiska ifrågasattes af Kongl. Maj:t för 10 år sedan och chefen för topografiska korpsen ingaf en dertill anbefalld plan, men som Kongl. Maj:t ej fann för godt att antaga. Sedan dess har korpsens verksamhet så vidgats, att en förening från korpsens sida icke kunde vara önskvärd. Skulle det oakadt Riksdagen anse, från det allmännas sida, en sådan förening nyttig och Kongl. Maj:t besluta den, skulle visserligen varande eller blivande chef söka med nit fullgöra det icke önskade uppdraget.

Jag kommer nu slutligen till motionens hufvudsyfte, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställa i en klump alla anslagen för de tre karteverken med beslutanderätt öfver deras fördelning. Då Kongl. Maj:t ej eger denna rätt öfver anslag, som äro hvarandra så likartade i afseende på ändamål, som exempelvis till värfvade arméens olika regementen, hvarföre skulle han då erhålla denna rätt, der ändamålen äro så alldeles olika. Det kunde visserligen vara Representationen fullkomligen likgiltigt, huru exempelvis gardesregementena voro inom ett bestämdt anslag organiserade på ett regemente, eller på flera korpser, om artilleriet vore i en eller tre korpser fördeladt, o. s. v.; men det kan icke vara henne likgiltigt, huru och till hvad belopp anslagen för trenne henne så nära berörande arbeten skulle utgå. Hon bör häröfver yttra en bestämd tanke och bör kunna denna förvärfva. Jag tror också, att de tvänne Departements-cheferne, för landtförsvaret och för civilärendena, skulle vara mätligt belätne med att se sig belägrade af trenne chefer, hvilka hvar och en önskade på den andras bekostnad tillvinna sig anslag. Jag är vän af Konungamagten, men icke af dess utvidgning utöfver det område, som laglig och förständig frihet kräfvat, och detta anser jag blefve händelsen genom en sådan ny rättighet att öfver betydliga anslag godtyckligt förfoga.

Herr Hazelius uppläste en motion, N:o 30, angående låneunderstöd för laga skifte i Norrland.

Bordlades.

Herr Hazelius afgaf vidare en motion, N:o 31, angående upphäfvande af den i kommunallagarne aktiebolag tillerkända rösträtt.

Äfven denna motion bordlades.

Herr Faxe uppläste en motion, N:o 32, angående sättet för utseende af deputerade för markegångstaxornas upprättande.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Att en förändring i fråga om sättet för tillsättande af deputerade för markegångstaxors upprättande icke är origtig eller obehöflig vill jag ej bestrida, men deremot öfverensstämmer icke det af motionären i berörda hänseende uppgjorda förslag med min åsigt. Väl är jag icke i tillfälle att uppgöra detaljeradt motförslag, men jag föreställer mig dock, att det skulle vara bättre, om en del af deputerade utsågs af taxeringskomitén eller ock möjligen pröfningskomitén eller landstinget finge utse en del. Jag öfverlemnar emellertid åt Stats-Utskottet att taga detta ärende i öfvervägande och har blott velat i största korthet antyda mina åsikter, med anhållan att detta

mitt yttrande må få åtfölja remissen af ifrågavarande motion till Stats-Utskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades motionen jemte yttrandet till Stats-Utskottet.

Frih. Peyron afgaf en motion, N:o 33, angående förhöjning af den Stallmästaren vid hussar-regementet Konung Carl XV, M. Giese, å Allmänna indragningsstaten vid afskedstagandet tillerkända pension från 400 till 900 R:dr.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Gyllenram väckte motion, N:o 34, angående ett tillägg till 70 § Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Begärdes på bordet.

Herr Rettig uppläste en motion, N:o 35, om antagande af ett lagstadgande, rörande tiden för meddelande och expedierande af häradsrätts beslut i in-tecknings-ärenden.

Åfven denna motion bordlades.

Herr von Möller afgaf en motion, N:o 36, angående ändringar i Bevillningsstadgan.

Begärdes på bordet.

Herr Munthe väckte en motion, N:o 37, angående ändring af sista mom. i 20 § Jagtstadgan.

Bordlades.

Herr Landgren uppläste en motion, N:o 38, angående beviljande af ett årligt understöd å 1.500 R:dr åt Artisten H. Mandelgren.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Landgren afgaf videre en motion, N:o 39, angående åtgärders vidtagande till hämmande af lösdrifveriet och tiggeriet i landet.

Hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Herr Landgren väckte slutligen en motion, N:o 40, angående beviljande af ett låneanslag å 156,666 R:dr 67 öre, för utsträckning af jernvägen mellan Hudiksvall och sjöarne Dellen.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Carsparsson uppläste en motion, N:o 41, angående beviljande af ett låneunderstöd å 500,000 R:dr årligen under 10 års tid, för befrämjande af vattenskadade markers afdikning samt den odlade jordens fullständigare grunddikning.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Wallenberg afgaf en motion, N:o 42, angående inskränkning af handelsboks vitsord.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Upplästes en af Grefve Mörner, Carl Göran, inlemnad motion, N:o 43, angående en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om förståndigande för General-tullstyrelsen att månads- eller qvartalsvis till Kongl. Maj:t inkomma med uppgift å de Svenska varor, som blifvit från utrikes ort till Riket tullfritt återinförda.

Hänvisades till Tillfälligt Utskott.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.
